

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/270/2014
Identifikačné číslo spisu: 4112221686
Dátum vydania rozhodnutia: 23.09.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górasz
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:4112221686.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov 1/ IL. T. a 2/ W. O., bývajúcich v L., v dovolacom konaní zastúpených Advokátskou kanceláriou STOKLASA & STOKLASOVÁ s.r.o., Nitra, Farská 25, za ktorú koná konateľka a advokátka JUDr. Eva Stoklasová, proti odporcovi Mesto Nitra, s adresou na doručovanie Mestský úrad Nitra, Štefánikova 60, o uloženie povinnosti opraviť vec, ktorá právna vec bola vedená na Okresnom súde Nitra pod sp.zn. 14C/84/2013, o dovolaní navrhovateľov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 26. marca 2014 sp.zn. 6Co/264/2013, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 26. marca 2014 sp.zn. 6Co/264/2013 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Nitra rozsudkom z 25. júla 2013 č.k. 14C/84/2012-165, v spojení s opravným uznesením z 13. novembra 2013 č.k. 14C/84/2012-197, uložil odporcovi povinnosť „vykonať opravu oporného múra, tvoriaceho súčasť miestnej komunikácie D. A., nachádzajúcej sa v katastrálnom území L., obec L. na parcele registra ‚C‘, parcelné číslo XXXX pred domom súpisné číslo XXX, a to: vyrovať múr do pôvodnej rovnej trasy a zabezpečiť, aby boli odstránené, prípadne sanované vertikálne a horizontálne praskliny a je povinný vytvoriť celý oporný múr ako jeden kompaktný celok, ktorý bude svojou hmotou zabraňovať zosúvaniu sa vozovky smerom dole k pozemkom navrhovateľov v prvom a v druhom rade, nachádzajúcich sa v katastrálnom území Nitra, obec L., zapísaných na Správe katastra L. v liste vlastníctva číslo XXXX parcely registra ‚C‘ parcelné číslo XXXX zastavené plochy a nádvoria o výmere 180 m², parcelné číslo 3919/1 záhrady a domu súpisné číslo 639 na parcele číslo 3918, do 60 dní od právoplatnosti rozsudku.“ Odporcovi uložil aj povinnosť zaplatiť navrhovateľom, do rúk ich zástupcu, náhradu trov konania v sume 826,17 € a náhradu trov štátu v sume 637,01 €. Súd prvého stupňa po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že sú tu dôvody poskytnutia ochrany vážne ohrozenému majetku navrhovateľov podľa § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka uložením povinnosti odporcovi vykonať vo výroku rozsudku uvedené opatrenia. Vychádzal pritom z toho, že medzi účastníkmi nebolo sporné, že navrhovatelia 1/ a 2/ sú vlastníkami vo výroku rozsudku uvedených nehnuteľností a že vlastníkom nehnuteľnosti parcelné číslo 3707 katastrálne územie Nitra, zapísanej na liste vlastníctva číslo 3681, ktorá je miestnou komunikáciou, je odporca. Účastníci nespochybnili ani skutočnosť, že

predmetný betónový múr, oprava ktorého sa ukladá odporcovi, je postavený na pozemku navrhovateľov a v minulosti slúžil ako podmurovka oplotenia „bez funkcie oporného múru“. Podľa záverov znaleckého posudku vypracovaného Technickým a skúšobným Ústavom stavebným, n.o., Studená 3, Bratislava, znalcom v odbore stavebníctvo, odvetvia pozemné stavby, dopravné stavby, stavebné konštrukcie, stavebná fyzika, poruchy stavieb, stavebný materiál a statika stavieb pod č. 900191, pred rodinným domom navrhovateľov 1/ a 2/ vedie miestna komunikácia, ktorej „niveleta“ sa nachádza asi 1,15 m až 1,20 m nad upraveným terénom predzáhradky domu. Tento výškový rozdiel je zachytený konštrukciou predmetného múru a zaťaženie povrchu miestnej komunikácie účinkami dopravy sa prenáša zemným tlakom pôsobiacim na zasypaný povrch múru, ktorý zabezpečuje stabilitu telesa pozemnej komunikácie. Predmetný múr technicky prevzal funkciu oporného múru a je preto súčasťou cestného telesa. V danom priestorovom usporiadaní komunikácie múr plní ochrannú funkciu cesty. Cestné teleso miestnej komunikácie by bez neho stratilo svoju oporu, a preto je na ochranu cesty potrebný. Ohliadkou bol zistený výskyt početných trhlin, múr javí v súčasnosti niektoré príznaky dosiahnutia medzného stavu únosnosti, a to najmä narušenie integrity konštrukcie práve rozvinutými trhlinami, ale zrútenie konštrukcie bezprostredne nehrozí. Pri opakujúcom sa zaťažení, najmä vozidlami s veľkými nápravovými tlakmi treba očakávať pozvoľný rozvoj zistených porúch. Ak dôjde v budúcnosti k významnému preťaženiu, môžu sa poruchy rozvinúť tak, že to môže následne viesť až k havárii konštrukcie. Medzi účastníkmi nie je sporné, a vyplýva to aj z predmetného znaleckého posudku, že tento stav trvá od roku 2002, od rekonštrukcie plynového potrubia robeného na objednávku odporcu spoločnosťou DK STAV, s.r.o. Z listu odporcu (hlavného kontrolóra mesta Nitra) z 23. novembra 2006 vyplýva, že žiadal povereného pracovníka investičnej výstavby MsÚ o prehodnotenie - doplnenie projektovej dokumentácie Stračej cesty o uvedený múr ako podporný. Okrem toho odporca listom z 12. septembra 2011 na žiadosť Mestských služieb Nitra (správcu miestnej komunikácie) oznámil, že je v jeho kompetencii zabezpečiť opravu podporného múru. Najmä s poukazom na uvedené závery znaleckého dokazovania súd mal za to, že z nich vyplýva existencia hrozby vážnej škody tak na majetku navrhovateľov 1/ a 2/, ako aj na živote a zdraví ďalších občanov, pretože v prípade havárie cestného telesa, v ktorom je uložené plynové potrubie, by tieto základné hodnoty boli vážne ohrozené. Poukázal aj na ustanovenie § 3d/ ods. 6 zákona č. 135/1961 Zb. (Cestný zákon), podľa ktorého je odporca povinný udržiavať cestné teleso v stave zodpovedajúcom účelu, na ktorý je určený. Nedostatok finančných prostriedkov nie je dôvodom zbavenia sa zodpovednosti za vznik existujúceho, takmer havarijného stavu na ceste. Preto nie je v súlade s právnymi predpismi, ani v súlade s dobrými mravmi, aby navrhovatelia 1/ a 2/ zabezpečovali opravu predmetného múru, ktorý v súčasnej dobe tvorí oporný múr cestného telesa, keďže by tým museli nevyhnutne zasahovať aj do vlastníckeho práva odporcu (samotného cestného telesa) v podstatne väčšom rozsahu, ako by odporca pri rekonštrukcii a oprave cesty zasahoval do vlastníckeho práva navrhovateľov.

Krajský súd v Nitre, rozhodujúci o odvolaní odporcu, rozsudkom z 26. marca 2014 sp.zn. 6Co/264/2013 zmenil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa tak, že návrh zamietol. Navrhovateľom uložil povinnosť zaplatiť odporcovi náhradu trov konania v sume 200 € a na účet súdu náhradu trov štátu v sume 637,01 €. Zmenu napadnutého rozhodnutia odôvodnil tým, že súd prvého stupňa nesprávne zistil skutkový stav a následne vec nesprávne posúdil aj po právnej stránke. Po zopakovaní a doplnení dokazovania na odvolacom pojednávaní ustálil, že odporca vydal 18. apríla 2002 pod č. 24/2002 rozhodnutie o zvláštnom užívaní (rozkopávke a uzávierke) Stračej ulice na vykonanie rekonštrukcie plynovodu spoločnosťou DK STAV, s.r.o. K poškodeniu oporného múru nepochybne došlo pri realizácii uvedených práv v roku 2002. V tom čase sami navrhovatelia za subjekt zodpovedný za poškodenie ich stavby považovali Slovenský plynárenský priemysel, a.s., na ktorý sa so svojou žiadosťou o opravu múru aj obracali a ktorý opravu múru aj vykonal. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že nie je daná vecná pasívna legitímácia odporcu „za dané poškodenie“. Podľa odvolacieho súdu by požiadavka navrhovateľov, aby odporca „vytvoril celý oporný múrik ako jeden kompaktný celok“ neobstála ani v prípade, že by odporca mal v konaní pasívnu vecnú legitímáciu. Z dokazovania totiž vyplýva, že k poškodeniu múrika v ďalšom období pri vykonávaní opravy cesty už nedošlo. Naostatok navrhovatelia už v čase kúpy rodinného domu vedeli o stave miestnej komunikácie, celý dom rekonštruovali, nie však múrik. Zo znaleckého posudku vyplýva, že ide o betónový múrik, ktorý bol vybudovaný ako podmurovka pre oplotenie, jeho vek presahuje 60 rokov a

„nesplňa parametre múrika“. Je evidentné, že múrik za celú dobu bol bez jeho dôslednej rekonštrukcie a má po svojej životnosti. Pokiaľ navrhovatelia mali za to, že im hrozí škoda, čo naostatok ani nepreukázali, mali v zmysle § 417 ods. 1 Občianskeho zákonníka povinnosť odstrániť tento hroziaci stav a následne sa mohli domáhať náhrady škody. Odvolací súd sa napokon stotožnil s obranou odporcu týkajúcou sa „administratívneho zabezpečenia opravy múrika“ a nevykonateľnosti rozsudku súdu prvého stupňa. Dodal, že súd prvého stupňa naostatok ani nezohľadnil skutočnosť, že navrhovatelia sú vlastníkami múriku, do ktorého mal zasahovať stavebnými úpravami odporca „a neposudzoval vec z hľadiska Staveného zákona“.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali navrhovatelia dovolanie, v ktorom namietajú, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) tak otázky pasívnej legitímácie odporcu, ako aj možnosti aplikácie ustanovenia § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka na danú vec. Navrhovatelia (o.i.) zdôrazňujú, že „ťažiskom sporu je skutočnosť, že odporca svojimi zásahmi (bez ohľadu na to, kto pre odporcu tieto práce fakticky vykonával, a aké povolenia odporca vydal) premenil múrik navrhovateľov, slúžiaci na ochránenie ich vlastníctva, na nevyhnutnú súčasť cestného telesa, ktorého je vlastníkom, keďže cestné teleso je miestnou komunikáciou“. Navrhli napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Odporca navrhol dovolanie navrhovateľov zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods.1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Odvolací súd založil svoje právne závery, ktoré ho viedli k zmene rozsudku súdu prvého stupňa a k zamietnutiu návrhu na začatie konania, ktorým sa navrhovatelia domáhali ochrany svojho vlastníctva podľa § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka, predovšetkým na nedostatku pasívnej vecnej legitímácie odporcu, a tiež na tom, že ak by aj bola vecná legitímácia odporcu daná, nebolo by možné vyhovieť návrhu na začatie konania, pretože v danej veci absentujú aj podmienky poskytnutia navrhovateľmi žiadanej súdnej ochrany.

Podľa dovolacieho súdu uvedené závery odvolacieho súdu nie sú správne.

Ustanovenie § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka upravuje tzv. súdnu (teda kvalifikovanú) prevenciu škôd, čoho sa ten, ktorý sa cíti byť vážne ohrozený môže domáhať proti tomu, z konania ktorého ohrozenie vzniklo, t.j. voči tomu, kto by zodpovedal za škodu, pokiaľ by k nej skutočne došlo (R 3/1988). Predmetné ustanovenie slúži na poskytnutie preventívnej ochrany, pričom pre jeho aplikáciu nie je podmienkou, aby vznik škody hrozil bezprostredne.

Podľa tvrdenia navrhovateľov vážne ohrozenie ich domovej nehnuteľnosti spočíva v prípadnom zrútení múru podopierajúceho miestnu komunikáciu, v telese ktorej je uložené aj plynové potrubie, ktorej havarijný stav vznikol (o.i.) aj „v dôsledku hutnenia zásypových vrstiev na rekonštruovaných inžinierskych sieťach a pri hutnení násypových vrstiev novovybudovaného telesa vozovky“.

Z preskúmaného spisu súdu prvého stupňa, konkrétne zo znaleckého posudku č. 10-04/2013 z 5. apríla 2013 podaného na žiadosť súdu Technickým a skúšobným ústavom stavebným, n.o. so sídlom v Bratislave (ďalej len „znalecký posudok“ v príslušnom gramatikom tvare) vyplýva, a naostatok to medzi účastníkmi ani nebolo sporné, že sporný múr, ktorý pôvodne nebol vybudovaný, resp. nevznikol ako súčasť miestnej komunikácie a slúžil ako „podmurovka oplotenia“ domu navrhovateľov, začal postupom času, pri neskoršom zvyšovaní úrovne „nivelety“ miestnej komunikácie, plniť funkciu „oporného múru“. Úroveň „nivelety“ miestnej komunikácie sa postupne zvyšovala a od roku 2002 zasahuje do úrovne prakticky k hornej ploche betónovej steny múru, k jeho „korune“ oporného. V súčasnom priestorovom

usporiadaní a technickom stave sa stala stena predmetného múru z technického hľadiska „súčasťou cestného telesa miestnej komunikácie“. Dodatočne budované a rekonštruované cestné teleso miestnej komunikácie sa bezprostredne opiera o predmetný múr, čím sa tento múr z technického hľadiska stal jeho súčasťou a zabezpečuje ochranu komunikácie, inak povedané miestna komunikácia pri danom priestorovom usporiadaní a materiálovom konštrukčnom riešení si bez predmetného oporného múru nezachová stabilitu, resp. odstránením múru by došlo k zosunutiu a následnej havárii komunikácie. Konštrukcia tohto oporného múru v súčasnom technickom stave, v daných podmienkach zakladania a pri súčasných pôsobiacich zaťaženiach nevyhovuje zásadám navrhovania podľa príslušných technických noriem. Z rozhodujúcich skutočností vyplývajúcich z doteraz vykonaného dokazovania vyplýva, že celkový stav múru (progresívny rozvod trhlín) je výsledkom aj dlhodobých opráv komunikácie a zhutňovania podkladových vrstiev konštrukcie vozovky, nielen stavebných prác v rámci rekonštrukcie plynovodu. Podľa znaleckého posudku príčina poškodenia sa na základe získaných informácií nedá jednoznačne stanoviť. Vznik trhlín sa dá podľa informácií v spise časovo priradiť k stavebným prácam v rámci rekonštrukcie plynovodu. Progresívny rozvoj trhlín pravdepodobne spadá do obdobia súvislej opravy miestnej komunikácie a zhutňovania podkladových vrstiev konštrukcie vozovky, pričom však nemožno vylúčiť, že progresívny rozvoj nastal ešte pred opravou miestnej komunikácie.

Vychádzajúc z uvedených záverov znaleckého posudku nemá podľa dovolacieho súdu oporu v skutkových zisteniach záver odvolacieho súdu, že z dokazovania vyplýva, že po nespornom poškodení múrika pri rekonštrukcii plynofikácie dodávateľom DK STAV, s.r.o. v roku 2002, za ktoré poškodenie podľa odvolacieho súdu odporca nezodpovedá, k poškodzovaniu múrika v ďalšom období už nedochádzalo.

Zo znaleckého posudku tiež vyplýva, že predmetný oporný múr, ktorý v danom priestorovom usporiadaní plní „ochrannú funkciu cesty“, javí v súčasnosti niektoré príznaky dosiahnutia medzného stavu únosnosti, a to najmä naručenia integrity konštrukcie nadmerne rozvinutými trhlinami, zalomenie koruny v blízkosti uličnej vpuste a vyklonenie v smere aktívneho zemného tlaku (k rodinnému domu) asi 3,5°, pričom zrútenie konštrukcie bezprostredne nehrozí. Pri opakujúcom sa zaťažení dopravou, najmä zaťažení vozidlami s veľkými nápravovými tlakmi treba očakávať pozvoľný rozvoj zistených porúch. Ak dôjde v budúcnosti k významnému pritaženiu, môžu sa poruchy rozvinúť tak, že to môže následne viesť až k havárii konštrukcie, v blízkosti ktorej sú uložené plynárenské a komunikačné siete.

Osobou, ktorá by za takto vzniknutú škodu zodpovedala, by bol nepochybne odporca, ako vlastník miestnej komunikácie, ktorý je povinný pozemnú komunikáciu udržiavať v stave zodpovedajúcom účelu, na ktorý je určená [§ 3d ods. 3, § 3d ods. 6 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon)], včítane jej zabezpečenia takými stavebnými konštrukciami, ktoré bránia tomu, aby komunikácia ohrozovala majetok iného (podľa čl. 16 STN 73 0037:1990 oporný múr je stavebnou konštrukciou, ktorá zabezpečuje stabilitu násypu a je obvykle vybudovaná v predstihu pred sypaním zemného telesa za múrom).

Vzhľadom na uvedené dovolací súd nepovažuje za správny záver odvolacieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie odporcu (naostatok aj to chybné ustálené len v súvislosti s poškodením múru navrhovateľov pri stavebných prácach v rámci rekonštrukcie plynovodu v roku 2002), ani jeho záver, že navrhovatelia 1/ a 2/ nepreukázali ani to, že im hrozí škoda. Ako už bolo uvedené vyššie, ustanovenie § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka slúži na poskytnutie preventívnej ochrany; pre jeho aplikáciu nie je podmienkou, aby vznik škody hrozil bezprostredne.

Pokiaľ odvolací súd vyvodzuje svoje rozhodnutie aj zo záveru, že navrhovatelia už v čase kúpy rodinného domu vedeli o stave miestnej komunikácie, celý dom rekonštruovali, nie však múrik a že je evidentné, že múrik za celú dobu bol bez jeho dôslednej rekonštrukcie a má po svojej životnosti, a teda dáva za vinu navrhovateľom, že sa nestarali o múr, vykladá okolnosti prípadu tak, že tým v podstate popiera obsah vlastníckeho práva navrhovateľov 1/ a 2/. Vlastník veci môže vec, pokiaľ tomu nebráni zákon, nechať nevyužitou, urobiť ju neupotrebitelnou, opustiť ju, zanedbať aj starostlivosť o ňu a pod. Navrhovatelia neboli povinní starať sa o múrik oplotenia svojho pozemku, a už vôbec nie spôsobom, aby

múrik, ktorý pôvodne nebol vybudovaný, resp. nevznikol ako súčasť miestnej komunikácie a slúžil iba ako „podmurovka oplotená“ ich domu, plnil funkciu aj oporného múru miestnej komunikácie vo vlastníctve odporcu. Odporca bol sám povinný zabezpečiť miestnu komunikáciu takými stavebnými konštrukciami, ktoré sú spôsobilé zabrániť tomu, aby tá ohrozovala majetok navrhovateľov.

Treba síce súhlasiť s odvolacím súdom v tom, že za vhodné a primerané opatrenie na odvrátenie hrozacej škody podľa ustanovenia § 417 ods. 2 Občianskeho zákonníka nemožno považovať opravu, prípadne úpravu veci, ku ktorej rušiteľovi nepatrí vlastnícke právo (R 3/1988, s.11, ods. 7 a s. 12 ods. 4 a 5) a primeraným a vhodným opatrením na odvrátenie hrozacej vážnej škody nie je uloženie úpravy veci, ktorá nepatrí tomu, kto hroziacu škodu vyvolal (B 30/1987), z dosiaľ vykonaných dôkazov je ale nepochybné, že odporca pri dlhodobom zvyšovaní povrchu miestnej komunikácie a hutnení zásypových vrstiev na rekonštruovaných inžinierskych sieťach a pri hutnení násypových vrstiev novo vybudovaného telesa vozovky samostatnú stavebnú konštrukciu majúcu povahu oporného múru zabezpečujúceho stabilitu vozovky, hoci to bolo nutné, sám nevybudoval a miestnu komunikáciu v podstate „oprel“ o múr (podmurovku oplotená) navrhovateľov, ktorý vzhľadom na svoju stavebnú konštrukciu a určenie pochopiteľne nezodpovedal konštrukčným zásadám zhotovovania oporných múrov. Predmetný múr navrhovateľov tak prevzal funkciu oporného múru, a podľa znaleckého posudku „z technického hľadiska je preto súčasťou cestného telesa“. S uvedeným zistením sa preto musí odvolací súd musí tiež riadne vyrovnáť.

Tomu, že odporca si bol v minulosti vedomý svojej povinnosti zabezpečiť miestnu komunikáciu riadnym oporným múrom nasvedčuje žiadosť jeho hlavného kontrolóra z 23. novembra 2006 adresovaná pracovníkovi investičnej výstavby MsÚ o prehodnotenie - doplnenie projektovej dokumentácie Stračejskej cesty o uvedený múr ako podporný.

Dovolací súd z uvedených dôvodov dospel k záveru, že v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci nebol dostatočne zistený skutkový stav veci. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu preto zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods.2 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyšší súd Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.